

NITOs innspill til statsbudsjett for 2026

NITO – Norges ingeniør- og teknologorganisasjon er landets største organisasjon for ingeniører og teknologer med over 112 000 medlemmer. Vi har innspill til programkategori 07.20 Grunnopplæringa, 07.50 Kompetansepolitikk og livslang læring og 07.60 Høyere utdanning og forskning.

I Meld. St. 14 (2022–2023) Utsyn over kompetansebehovet i Norge har regjeringen signalisert en prioritering av fagfelt med stort kompetansebehov, blant annet innen IKT og grønn omstilling. I den forbindelse er det nødvendig at regjeringen prioriterer realfag i skolen og ingeniør- og teknologiutdanning. Investeringer i realfag og teknologiutdanningene gir langsiktige virkninger der man utdanner flere ingeniører, teknologer og realfagslærere som igjen styrker den videre rekrutteringen til realfagene.

Styrking av realfag og teknologi i grunnskole og videregående skole

I NITOs behovsundersøkelse fra 2024, svarer over halvparten av arbeidsgiverne at de har et stort behov for ingeniører, og at de synes det er vanskelig å rekruttere ingeniører og teknologer.¹ NHOs kompetansebarometer anslår at det er behov for å utdanne ca. 6 600 flere ingeniører i året.² For å rekruttere flere til realfagsstudier, må flere oppnå gode resultater i realfag i grunnskolen og få motivasjon til å velge disse fagene i videregående opplæring.

ICILS-undersøkelsen, TIMSS-undersøkelsen og PISA-undersøkelsen viser store utfordringer med læringen i teknologi, naturfag og matematikk på ungdomstrinnet. Utfordringene tilsier et stort behov for å satse på realfag i ungdomsskolen og å styrke lærerkompetansen i matematikk og naturfag. Vi foreslår å etablere et eget fellesfag i teknologi i grunnskolen. Faget bør inkludere programmering, som i dag ligger i matematikkfaget. På den måten kan det frigjøres mer tid til matematikk i undervisningen. En ny realfagssatsning må også inkludere samarbeid mellom skole og arbeidsliv både nasjonalt og regionalt.

NITO ber regjeringen bevilge midler til følgende tiltak i statsbudsjettet for 2026:

- Nytt fellesfag i teknologi i grunnskolen
- Økt timetall med minst en time per uke i naturfag i ungdomsskolen
- Styrket deltakelse i etter- og videreutdanning for realfagslærere
- Økt basisbevilgning til vitensentrene, herunder talentsentrene for realfag for å styrke lærerkurs og utvikle undervisningsopplegg i realfag
- Støtte til koordinering av regionale nettverk for samhandling mellom utdanning og arbeidsliv, såkalt STEM-økosystem³

Det er viktig at et nytt teknologifag i grunnskolen er av tilstrekkelig omfang til å styrke læringen og motivere elevene til å velge realfag videre. Et nytt teknologifag bør ikke gå utover læringen i naturfag og matematikk.

¹ <https://www.nito.no/contentassets/e6ad53bd14a849d69e5affc42824aefc/nito-behovsundersokelse-2024.pdf>

² <https://www.nho.no/contentassets/8e109c8e8c654fcb74ec48cabf5a142/nhos-kompetansebarometer-2023.pdf> Tabell 3.13

³ <https://realfagsrekruttering.no/vare-tiltak/stem-okosystem>

Styrke ingeniør- og teknologiutdanningene i høyere utdanning

Regjeringens digitaliseringsstrategi viser et høyt ambisjonsnivå for digitalisering og tilgang på digital kompetanse i Norge. For å oppnå disse målene, må teknologifag i utdanningene prioriteres. Norsk arbeidsliv har behov for minst 40.000 flere arbeidstakere med IKT-utdanning fram mot 2030.⁴ NITO er bekymret for at universiteter og høyskoler ikke klarer å prioritere sin kapasitet til teknologiutdanning på en måte som møter kompetansebehovet. NITO mener derfor Kunnskapsdepartementet bør lyse ut midler til ny og mer dekkende studiekapasitet innen teknologi.

- NITO ber om at det i statsbudsjettet for 2026 bevilges 1000 flere varige IKT-studieplasser i høyere utdanning.

Helseforetakene har meldt behov for flere bioingeniører fram mot 2035. Tilstrekkelig tilgang på bioingeniører er avgjørende for å ivareta prøve- og analysekapasitet i helseforetakene. Vi ber derfor om at det lyses ut 100 nye, varige studieplasser til dette fagfeltet.

Finansiering av alternative opptaksveier og tilpassede ingeniørutdanninger

I 2025 er det ni studiesteder som tilbyr forkurs eller realfagskurs som alternativ opptaksvei til ingeniørutdanning og syv studiesteder tilbyr y-vei og tresemesterordning. Omtrent 750 studenter gjennomfører disse ordningene årlig. Dette er ressurskrevende for studiestedene, og har ikke egen finansiering. Høgskolen i Østfold legger ned forkurs og realfagskurs av økonomiske årsaker. NITO er bekymret for at andre studiesteder vil gjøre det samme og dermed svekke rekrutteringen til ingeniørutdanning.

- NITO ber om en egen finansiering av forkurs, realfagskurs, y-vei og tresemesterordning til ingeniørutdanningene.

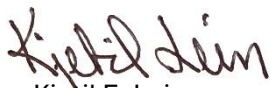
Tiltak for kompetanseutvikling

Kompetansereformutvalget skal legge fram sin rapport i januar 2025. NITO mener det er viktig å få på plass virkemidler i statsbudsjettet for 2026, for at flere skal få mulighet til etter- og videreutdanning. Bransjeprogrammene for kompetanseutvikling bør styrkes som virkemiddel for omstilling, og må virke i et lengre perspektiv enn dagens treårige ordning. Økt varighet vil fremme et tilstrekkelig antall gode faglige studier og en god struktur for videreutdanning.

NITO ber om at regjeringen i statsbudsjettet for 2026:

- setter av minst 130 millioner til regionale kompetansefond
- setter av midler til nye bransjeprogram for kompetanseutvikling
- at bransjeprogrammene minimum finansieres over fem år, med mulighet for forlengelse.

Med vennlig hilsen

Kjetil E. Lein
President

Egil Thompson
Generalsekretær

⁴ <https://www.nito.no/politikk/undersokelser/norges-behov-for-ikt-kompetanse-i-dag-og-framover/>